

Výskyt tromínu prorostlého (*Smyrnum perfoliatum*) v Novém Jičíně

PETR KOCIÁN

Moravskoslezská pobočka ČBS, Zámecká 3, CZ-757 01 Valašské Meziříčí; e-mail: petr.kocian@kvetenacr.cz

V rodu tromín (*Smyrnum*) z čeledi miříkovitých (*Apiaceae*) je rozlišováno pět druhů, které rostou převážně ve Středomoří a mírném pásu Evropy. V České republice se vyskytuje pouze tromín prorostlý (*Smyrnum perfoliatum* L.), který je dvouletou bylinou. Jeho původním areálem je oblast jižní a jihovýchodní Evropy, izolované arely se nacházejí na Krymu, Kavkaze a na západě severní Afriky (Křísa 1997). V některých státech střední a západní Evropy – České republice, Dánsku, Německu, Rakousku, Švýcarsku a Velké Británii – se vyskytuje druhotně. V Maďarsku je patrně původní, na Slovensku je jeho původnost sporná. V oblastech druhotného výskytu je považován za naturalizovaný kulturní relikv, ergasiolipofyt (Peniašteková et al. 1996, Feráková 1999).

Ve své domovině se vyskytuje ve světlých lesích, teplomilných křovinách a na synantropních stanovištích (Feráková 1999). Na našem území roste v lemech teplomilných doubrav, na okrajích komunikací a v plášťových společenstvech (Křísa 1997).

Na rozdíl od Slovenska, kde je tromín prorostlý považován za zranitelný druh a rovněž je zákonem chráněný (Feráková et al. 2001), není v České republice zařazen mezi chráněné ani ohrožené druhy (cf. Grulich 2012). Na území České republiky je totiž považován za zdomácnělý neofyt (Pyšek et al. 2012), který je znám z přibližně patnácti lokalit (Danihelka et al. 2013). V Čechách byl poprvé nalezen v roce 1886 v Závisti na území dnešní Prahy-Zbraslavi (Křísa et al. 1968). Polívka (1900) jej udával jako zplanělý ze Závisti a z Kunratického lesa u Prahy. Další lokality z Čech (např. Bělá p. Bezdězem, Kosoř, Louňovice, Nižbor, Praha, Sluhy, Teplice) byly zaznamenávány především v osmdesátých a devadesátých letech 20. století (Danihelka et al. 2013). Podle Křísy (Křísa 1997) je současný výskyt druhu soustředěn v Praze a jejím okolí.

Na Moravě byl poprvé zaznamenán F. Kühnem v roce 1958 jako přechodně zplanělý (patrně z kultury v botanické zahradě) u Vysoké školy zemědělské v Brně. Další nález pochází až z roku 1985, resp. 1986 z akátového lesíku v Brně na Hádech (Müller 1988), kde přetrvává dosud a expanzivně se zde rozšiřuje (Herzán 2006). V nedávné době byl tromín prorostlý nalezen opět na jižní Moravě na louce u Čížova na Znojemsku (Bravenková et al. 2007) a na východní Moravě na výslunné stráni u Karolinky na Vsetínsku (Fischerová 2011). Společně s výskytem v Brně se jednalo o pouhé tři dosud známé lokality na Moravě.

Taxonomické pojetí a nomenklatura jsou v souladu s aktuálním seznamem (Danihelka et al. 2012), lokalita je řazena do fytochorionu (Skalický 1988) a kvadrantu středoevropského síťového mapování (Slavík 1971), zápis souřadnic je ve formátu WGS-84, herbářové zkratky jsou uvedeny v mezinárodních akronymech (Vozárová & Sutorý 2001).

Obr. 1: Tromín prorostlý (*Smyrniium perfoliatum*) – pohled na lokalitu /26. V. 2011, Nový Jičín/ [foto P. Kocián].

Lokalita:

76a. Moravská brána vlastní, 6473b, Nový Jičín (distr. Nový Jičín): část Bocheta, ulice Císařská, ruderální trávník poblíž parkoviště obalovny šterku, 1,6 km JZ farního kostela Nanebevzetí Panny Marie, 49°35'01,4"N, 17°59'52,8"E, 310 m n. m., 8 ex. (21. IX. 2010 leg. P. Kocián, NJM).

Koncem září 2010 jsem našel v Novém Jičíně několik rostlin tromínu prorostlého (obr. 1). Nález byl nečekaný, protože se druh na Moravě takřka nevyskytuje. Tromín zde rostl v neudržovaném ruderálním trávníku v okrajové části města nazývané Bocheta. Osm rostlin se vyskytovalo na ploše cca 15 m² mezi příkopem ulice Císařská a parkovištěm u obalovny šterku (část trávníku byla posekána). Na lokalitě jej od roku 2010 sleduji a od té doby zde přetrvává. Celkem 16 rostlin jsem napočítal v roce 2011, 14 rostlin v roce 2012 a 9 rostlin v roce 2013. Protože trávník není často kosený, rostliny většinou zaplodí.

Jak se tromín na lokalitu dostal, není jasné. V současnosti jsou mi známy pouze tři výskyty druhu na Moravě – dva na jižní (Brno-Hády, Čížov) a jeden na východní (Karolinka). Není tedy pravděpodobné, že by byly rostliny do Nového Jičína zavlečeny z těchto dosti vzdálených míst. Tromín mohl být na lokalitu zavlečen s travním osivem, jak je zmiňováno u nálezu z jižní Moravy (Bravencová et al. 2007). Pravděpodobněji však byl pěstován v okolí na některé ze zahrádek, a při zbavování se zahradního odpadu zplaněl. Zplanění z kultury uvádí od Karolinky také Fischerová (2011). Tromín prorostlý se občas pěstuje jakožto aromatická a léčivá rostlina (Feráková 1999). O druzích z rodu tromín je totiž známo, že obsahují látky s močopudnými, pročišťovacími a projímavými

Obr. 2: Tromín prorostlý (*Smyrnium perfoliatum*) – (a) rostlina – (b) detail květenství – (c) detail listu /26. V. 2011, Nový Jičín/– (d) detail plodící rostliny /10. VII. 2011, Nový Jičín/ [foto P. Kocián].

účinky. Semena se rovněž užívají při nadýmání a žaludečních potížích. Rostliny obsahují také velké množství vitamínu C a jejich mladé listy a výhonky se používají do salátů (Minareci et al. 2012).

Výskyt tromínu prorostlého v Novém Jičíně bude patrně jen přechodného charakteru. Délka jeho zdejšího přetrvávání bude totiž závislá na budoucích stavebních či jiných úpravách místa.

Použité zdroje

- Bravencová L., Grulich V., Musil Z., Reiter A., Reiterová L. & Táborská J. (2007): Významné nálezy cévnatých rostlin na území Národního Parku Podyjí od roku 1995. – *Thayensia* 7: 85–119.
- Danihelka J., Chrtek J. jun. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – *Preslia* 84: 647–811.
- Danihelka J., Petřík P. & Wild J. [eds] (2013): Databanka flóry České republiky. – URL: <http://florabase.cz/databanka/index.php> (navštíveno 1.11.2013).
- Fischerová N. (2011): Agrární haldy východní části Javorníků. – Ms. – Bakalářská práce. [Depon. in: Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra ekologie a životního prostředí, Olomouc.]
- Feráková V. (1999): *Smyrnum perfoliatum* L. – In: Čeřovský J., Feráková V., Holub J., Maglocký Š. & Procházka F. [eds], Červená kniha ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichů ČR a SR. Vol. 5. Vyšší rostliny: 348, Příroda, Bratislava.
- Feráková V., Maglocký Š. & Marhold K. (2001): Červený zoznam papradorastov a semenných rastlín Slovenska. – *Ochrana Prírody* 20, Supplement: 48–81.
- Grulich V. (2012): Red list of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – *Preslia* 84: 631–645.
- Herzán O. (2006): Biogeografické poměry přírodní památky Kavky na Hádech. – Ms. – Bakalářská práce. [Depon. in: Masarykova Univerzita, Přírodovědecká fakulta, Geografický ústav, Brno.]
- Křísa B., Chrtek J. & Slavíková Z. (1968): Poznámky k rozšíření druhu *Smyrnum perfoliatum* L. v ČSSR. – *Zprávy Československé botanické společnosti* 3: 65–68.
- Křísa B. (1997): *Smyrnum* L. – tromín – In: Slavík B. [ed.], *Květena České republiky* 5: 308–310, Academia, Praha.
- Minareci E., Ergönül B & Kalyoncu F. (2013): Proximate composition, antimicrobial and antioxidant activities of six wild edible celeries (*Smyrnum* L.). – *African Journal of Pharmacy and Pharmacology* 6: 968–972.
- Müller J. (1988): *Smyrnum perfoliatum* L. na Moravě. – *Zprávy Československé botanické společnosti* 23: 101–104.
- Peniašteková M., Pišút I., Letz R. & Feráková V. (1996): Poznámky k rozšíření, ekologii a pôvodu druhu *Smyrnum perfoliatum* L. na Slovensku. – *Bulletin Slovenskej botanickej spoločnosti* 18: 92–97.
- Polívka F. (1900): *Názorná květena zemí koruny české: obsahující též rostliny cizozemské, pěstované u nás pro užitek a okrasu. Sv. 2, Rostliny prostoplátečné (Choripetalae).* – R. Promberger, Olomouc.
- Pyšek P., Danihelka J., Sádlo J., Chrtek J. jun., Chytrý M., Jarošík V., Kaplan Z., Krahulec F., Moravcová L., Pergl J., Štajerová K. & Tichý L. (2012): Catalogue of alien plants of the Czech Republic (2nd edition): checklist update, taxonomic diversity and invasion patterns. – *Preslia* 84: 155–255.
- Skalický V. (1988): Regionálně fyto geografické členění. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds], *Květena České socialistické republiky* 1: 103–121, Academia, Praha.
- Slavík B. (1971): Metodika síťového mapování ve vztahu k připravovanému fyto geografickému atlasu ČSR. – *Zprávy Československé botanické společnosti* 6: 55–62.
- Vozárová M. & Sutorý K. (2001): *Index herbariorum Reipublicae bohemicae et Reipublicae slovacae.* – *Zprávy České botanické společnosti* 36, Příloha 2001/1: 1–95.